



Briuselis, 2026 m. birželio 9 d.
(OR. en)

Tarpinstitucinė byla:
2026/0137 (NLE)

10269/26
ADD 1

SOC 375
EMPL 199
ECOFIN 788
EDUC 256

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo direktorė Martine DEPREZ
gavimo data:	2026 m. birželio 3 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generalinei sekretorei Thérèse BLANCHET
Komisijos dok. Nr.:	COM(2026) 510 annex
Dalykas:	PRIEDAS prie Pasiūlymo dėl TARYBOS SPRENDIMO dėl valstybių narių užimtumo politikos gairių

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2026) 510 annex.

Priedama: COM(2026) 510 annex



EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2026 06 03
COM(2026) 510 final

ANNEX

PRIEDAS

prie

**Pasiūlymo dėl TARYBOS SPRENDIMO
dėl valstybių narių užimtumo politikos gairių**

5-oji gairė. Darbo jėgos paklausos didinimas

Valstybės narės turėtų skatinti tvarią socialinę rinkos ekonomiką. Jos turėtų sudaryti palankesnes sąlygas investicijoms ir jas remti, taip pat skatinti inovacijomis grindžiamą ekonomiką ir našumo augimą, kad būtų kuriamos kokybiškos darbo vietos, visų pirma atsižvelgiant į skaitmeninę, žaliąją ir demografinę pertvarką, taip pat į didėjančius saugumo ir gynybos poreikius ir į Sąjungos bei nacionalinius pagrindinius užimtumo tikslus iki 2030 m. Valstybės narės turėtų laikytis integruoto požiūrio, atspindinčio konkrečius įvairių regionų ir teritorijų iššūkius ir vystymosi potencialą. Šiuo tikslu valstybės narės turėtų mažinti kliūtis, su kuriomis įmonės susiduria samdydamos žmones ir didindamos veiklos mastą, – be kita ko, mažinti administracinę našta, taip pat skatinti atsakingą verslumą ir išties savarankišką veiklą. Valstybės narės turėtų skatinti socialinės ekonomikos, įskaitant socialines įmones, plėtrą. Jos turėtų parengti ir įgyvendinti susijusias priemones ir strategijas, skatinti socialines inovacijas ir verslo modelius, kuriais kuriamos kokybiško darbo galimybės, visų pirma labiausiai nuo darbo rinkos nutolusiems arba nepakankamai atstovaujamiems asmenims.

Siekiant padidinti atsparumą galimiems sukrėtimams, gerai parengtos sutrumpinto darbo laiko tvarkos ir panašios priemonės kartu su tiksliniu mokymu gali padėti darbuotojams išlikti įdarbintiems laikino nuosmukio ir bendrovių restruktūrizavimo metu, ir kartu sudaryti palankesnes sąlygas dinamiškai perskirstyti darbo jėgą ekonomikoje. Tinkamai ir glaudžiai bendradarbiaujant su socialiniais partneriais parengtos įdarbinimo ir veiklos keitimo paskatos ir kvalifikacijos kėlimo bei perkvalifikavimo priemonės taip pat gali padėti vykdyti struktūrinius pokyčius, palengvindamos restruktūrizavimo procesus ir darbo jėgos perskirstymą iš nuosmukį patiriančių sektorių į besiformuojančius sektorius. Todėl jos gali padėti modernizuoti ekonomiką, be kita ko, ugdant susijusius įgūdžius.

Apmokestinimą reikėtų nukreipti nuo darbo jėgos į kitus šaltinius taip, kad būtų labiau remiamas ekonomikos augimas, taip pat klimato ir aplinkos apsaugos tikslai, kartu skatinant moterų dalyvavimą darbo rinkoje ir apsaugant pajamas, reikalingas tinkamai socialinei apsaugai ir augimo skatinimo išlaidoms padengti. Labai konkurencinga ir novatoriška ekonomika, deramas ir teisingas darbo užmokeskis bei geros darbo sąlygos turėtų būti laikomi pagrindiniais darbo vietų kokybės užtikrinimo elementais, kurie kartu su įgūdžių ugdymu, karjeros raida ir darbo vietos garantijomis sukuria sėkmingą asmeninio įgalėjimo, našumo ir ekonomikos augimo ciklą. Valstybės narės turėtų skatinti kolektyvines derybas dėl darbo užmokesčio nustatymo. Valstybės narės ir socialiniai partneriai, atsižvelgdami į nacionalinę praktiką ir socialinių partnerių autonomiją, turėtų užtikrinti, kad visi darbuotojai gautų tinkamą darbo užmokesį, naudodamiesi kolektyvinėmis sutartimis arba tinkamu teisės aktais nustatytu minimaliuoju darbo užmokesčiu, atsižvelgiant į jo poveikį konkurencingumui, kokybiškų darbo vietų kūrimui, perkamajai galiai ir dirbančiųjų skurdui.

6-oji gairė. Darbo jėgos pasiūlos didinimas ir galimybių įsidarbinti, mokymosi visą gyvenimą siekiant įgyti įgūdžių ir kompetencijų gerinimas

Atsižvelgdamos į skaitmeninę ir žaliąją pertvarką, demografinius ir geopolitinius pokyčius, didėjančią saugumo ir gynybos svarbą, taip pat į susijusį didesnio strateginio Sąjungos savarankiškumo poreikį, be kita ko, technologinio suverenumo atžvilgiu, valstybės narės turėtų skatinti konkurencingumą, našumą, įsidarbinamumą ir žmogiškojo kapitalo plėtrą. Šiuo tikslu jos turėtų skatinti įgūdžių ir kompetencijų įgijimą, atsižvelgdamos į darbo rinkos poreikius, daugiausia dėmesio skirdamos strateginiams sektoriams ir vertės grandinėms, nustatytiems Sąjungos ir nacionalinėje pramonės politikoje. Valstybės narės turėtų spręsti įgūdžių ir darbo

jėgos trūkumo problemą, be kita ko, laiku ir geriau rinkdamos su įgūdžiais susijusią informaciją, taip pat atsižvelgdamos į Sąjungos ir nacionalinius pagrindinius įgūdžių tikslus iki 2030 m. Valstybės narės taip pat turėtų modernizuoti savo švietimo ir mokymo sistemas, be kita ko, kaimo ir atokiose vietovėse, įskaitant susijusią infrastruktūrą, ir į jas investuoti, kad būtų užtikrintas kokybiškas, prieinamas ir įtraukus švietimas ir mokymas, taip pat skatinamas didesnis kvalifikacijos kėlimas ir perkvalifikavimas. Šios pastangos taip pat turėtų padėti užtikrinti, kad darbuotojai turėtų tinkamų įgūdžių kurti ir diegti sprendimus, atsižvelgiant į sparčiai kintančią giliųjų technologijų plėtrą. Valstybės narės turėtų bendradarbiauti su socialiniais partneriais, švietimo ir mokymo paslaugų teikėjais, įmonėmis ir kitais suinteresuotaisiais subjektais, kad pašalintų struktūrinius savo švietimo ir mokymo sistemų trūkumus.

Ypatingą dėmesį reikėtų skirti jaunimo mokymosi rezultatų, ypač pagrindinių įgūdžių (raštingumo, matematikos, gamtos mokslų, skaitmeninių ir pilietiškumo įgūdžių) prastėjimo problemai spręsti, be kita ko, teikiant tikslinę paramą nepalankioje padėtyje esančioms grupėms. Reikia įveikti iššūkius, kylančius mokytojo profesijai, įskaitant jos patrauklumą ir darbo sąlygas, spręsti mokytojų trūkumo problemą ir investuoti į mokytojų ir dėstytojų skaitmeninius įgūdžius ir kompetencijas. Siekiant padėti pagrindus gebėjimui prisitaikyti ir atsparumui visą gyvenimą, švietimo ir mokymo sistemos turėtų suteikti visiems besimokantiems asmenims galimybę įgyti svarbiausias kompetencijas, pavyzdžiui, ugdyti pagrindinius ir skaitmeninius įgūdžius, įskaitant raštingumą dirbtinio intelekto (DI) srityje, taip pat universaliuosius gebėjimus, verslumo įgūdžius ir kritinį mąstymą, atsižvelgiant į dezinformacijos grėsmę.

Siekdamos didinti įsidarbinimo galimybes ir skatinti kokybiškų darbo vietų kūrimą bei profesinės veiklos keitimą, valstybės narės turėtų remti darbingo amžiaus suaugusiųjų galimybes mokytis ir didinti paskatas bei motyvaciją siekti mokymo, be kita ko, kai tinkama, naudodamos individualiąsias mokymosi sąskaitas, patikimus mokymo kokybės vertinimus ir mikrokredencialus. Jos turėtų sudaryti sąlygas visiems numatyti darbo rinkos poreikius ir geriau prie jų prisitaikyti, visų pirma nuolat keliant kvalifikaciją ir persikvalifikuojant, taip pat naudojantis integruoto profesinio orientavimo ir konsultavimo paslaugomis.

Valstybės narės turėtų propaguoti lygias galimybes visiems, šalindamos nelygybę švietimo ir mokymo srityje, įskaitant nevienodą prieigą regionuose. Vaikams turėtų būti suteikta galimybė gauti įperkama ir kokybišką ankstyvąjį ugdymą ir priežiūrą, laikantis Barselonos tikslų ir Europos vaiko garantijų sistemos. Valstybės narės turėtų kelti bendrą kvalifikacijos lygį, mažinti mokyklos nebaigusių asmenų skaičių, taip pat remti vienodas nepalankioje padėtyje esančioms grupėms priklausančių vaikų ir vaikų iš atokių vietovių galimybes gauti išsilavinimą. Valstybės narės taip pat turėtų didinti profesinio rengimo ir mokymo (PRM) patrauklumą, kokybę ir atitiktį darbo rinkos poreikiams, remti galimybes siekti tretinio išsilavinimo ir jį įgyti, taip pat didinti gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos ir matematikos (STEM) absolventų, ypač moterų, skaičių tiek PRM, tiek tretinio mokslo įstaigose. Be to, turėtų būti remiami aukščiausi standartai ir kompetencija švietimo rezultatų srityje, atsižvelgiant į jų vaidmenį skatinant būsimą Sąjungos inovacijų potencialą ir konkurencingumą. Valstybės narės turėtų sudaryti palankesnes sąlygas jaunimui pereiti iš švietimo sistemos į darbo rinką, organizuodamos prieinamas ir kokybiškas stažuotes ir pameistrystę, taip pat užtikrindamos prieigą prie konsultavimo paslaugų, ir didinti suaugusiųjų, visų pirma palankių sąlygų neturinčių ir žemos kvalifikacijos besimokančių asmenų, dalyvavimą mokymosi veikloje. Valstybės narės turėtų atnaujinti ir padidinti lankstaus pirminio ir tęstinio profesinio rengimo ir mokymo pasiūlą ir įsisavinimą, taip pat stiprinti mokymąsi darbo vietoje profesinio rengimo

ir mokymo sistemose. Be to, valstybės narės turėtų didinti tretinio išsilavinimo ir, kai tinkama, mokslinių tyrimų aktualumą darbo rinkoje; gerinti su įgūdžiais susijusios informacijos rinkimą; didinti įgūdžių ir kvalifikacijų matomumą ir palyginamumą, įskaitant užsienyje įgytus įgūdžius ir kvalifikacijas, ir užtikrinti nuoseklesnę ES masto klasifikatorių (t. y. ESCO) naudojimą; didinti galimybes patvirtinti ir pripažinti įgūdžius ir kompetencijas, įgytus ne formaliojo švietimo ir mokymo sistemoje, ir skatinti spartesnę Sąjungos ir trečiųjų šalių piliečių kvalifikacijų pripažinimą, kartu išlaikant kokybės standartus.

Valstybės narės bedarbiams ir neaktyviems gyventojams turėtų laiku teikti veiksmingą, koordinuotą ir konkrečioms poreikiams pritaikytą pagalbą, grindžiamą parama darbo paieškoms, kvalifikacijos kėlimui, perkvalifikavimui ir galimybei naudotis kitomis įgalinimo paslaugomis, ypatingą dėmesį skirdamos pažeidžiamoms grupėms. Siekiant gerokai sumažinti ilgalaikį nedarbą ir užkirsti jam kelią, kuo greičiau, bet ne vėliau kaip po 18 mėnesių nedarbo, turėtų būti taikomos visapusiškos strategijos, apimančios išsamų individualų bedarbių padėties vertinimą ir ankstesnės darbo patirties patvirtinimą. Jaunimo nedarbo ir nesimokančio, nedirbančio ir mokymuose nedalyvaujančio (NEET) jaunimo problema turėtų būti toliau sprendžiama užkertant kelią ankstyvam pasitraukimui iš švietimo ir mokymo sistemos ir gerinant perėjimą iš švietimo sistemos į darbo rinką, kartu visapusiškai įgyvendinant sustiprintą Jaunimo garantijų iniciatyvą, visų pirma užtikrinant, kad 15–29 m. jaunuoliams per 4 mėnesius būtų pateikiamas pasiūlymas, – kad būtų užtikrinta ankstyvoji intervencija.

Valstybės narės turėtų siekti šalinti kliūtis ir paskatas nedirbti, trukdančias dalyvauti darbo rinkoje, ir teikti paskatas joje dalyvauti, visų pirma mažas pajamas gaunantiems, papildomas šeimos pajamas uždirbantiems asmenims (dažnai – moterims), vyresnio amžiaus asmenims ir labiausiai nuo darbo rinkos nutolusiems asmenims, įskaitant migrantų kilmės asmenis ir romus. Valstybės narės turėtų prisidėti prie darbo jėgos pasiūlos skatinimo ir spręsti darbo jėgos trūkumo problemą, visų pirma skatindamos tinkamas darbo sąlygas, užtikrindamos, kad mokesčių ir išmokų sistemų struktūra būtų skatinamas dalyvavimas darbo rinkoje ir kad aktyvi darbo rinkos politika būtų veiksminga ir prieinama, atsižvelgdamos į socialinių partnerių vaidmenį. Valstybės narės taip pat turėtų remti asmenims su negalia pritaikytą darbo aplinką, kurioje būtų siūlomas kokybiškas nesegreguotas užimtumas ir karjeros raida, be kita ko, teikdamos tikslią finansinę ir techninę paramą, didindamos informuotumą, taip pat teikdamos paslaugas, kuriomis minėtiems asmenims būtų sudaromos sąlygos dalyvauti darbo rinkoje ir visuomenės gyvenime.

Valstybės narės turėtų užtikrinti lyčių lygybę ir aktyvesnę moterų dalyvavimą darbo rinkoje, be kita ko, kiek tai susiję su karjeros raida, kovodamos su lyčių stereotipais, šalindamos kliūtis lyderystei visais sprendimų priėmimo lygmenimis ir kovodamos su smurtu ir priekabiavimu darbo vietoje. Turėtų būti užtikrintas vienodas užmokestis už vienodą arba vienodos vertės darbą ir darbo užmokesčio skaidrumas. Turėtų būti skatinama derinti tiek moterų, tiek vyrų darbo, šeimos ir privatų gyvenimą, visų pirma suteikiant galimybę naudotis įperkamos kokybiškais ilgalaikės priežiūros bei ankstyvojo ugdymo ir priežiūros paslaugomis. Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad tėvams ir kitiems priežiūros pareigų turintiems asmenims būtų suteikta galimybė naudotis tinkamomis atostogomis dėl šeiminių priežasčių ir lanksčiomis darbo sąlygomis, kad jie galėtų derinti darbo, šeimos ir privatų gyvenimą, ir skatinti, kad tėvai šiomis teisėmis naudotųsi subalansuotai.

Valstybės narės turėtų teisėtai migracijos būdais pritraukti kvalifikuotų darbuotojų ir specialistų iš Sąjungai nepriklausančių šalių, kartu užtikrindamos sąžiningą įdarbinimą ir darbo bei socialines teises. Tai būtų papildoma galimybė išnaudoti Sąjungos vidaus darbo jėgos potencialą. Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad trečiųjų šalių piliečių kvalifikacijų

pripažinimo procedūros teisėtoms migracijos procedūrų kontekste būtų paprastos, veiksmingos ir sudarytų palankesnes sąlygas greitai įgyti reglamentuojamas profesijas. Valstybės narės turėtų toliau skatinti specialistų pritraukimo partnerystės stiprinamos teisėtus migracijos būdus, vykdydamos naujas judumo programas ir kurdamos veiksmingą darbuotojų ir jų šeimų integracijos politiką, apimančią švietimą ir mokymą, užimtumą, socialinę apsaugą, sveikatos priežiūrą ir būstą.

7-oji gairė. Darbo rinkų veikimo gerinimas ir socialinio dialogo veiksmingumo didinimas

Valstybės narės turėtų bendradarbiauti su socialiniais partneriais, kad užtikrintų sąžiningas, skaidrias ir nuspėjamas darbo sąlygas. Kad padidintų darbo vietų kokybę, jos turėtų mažinti darbo rinkų segmentaciją ir užkirsti jai kelią, kovoti su nedeklaruojamu darbu ir fiktyviu savarankišku darbu ir skatinti perėjimą prie neterminuotų užimtumo formų. Užimtumo apsaugos taisyklės, darbo teisė ir institucijos turėtų užtikrinti tiek tinkamą įdarbinimo aplinką, tiek reikiamą lankstumą, kad darbdaviai galėtų greitai prisitaikyti prie ekonominių aplinkybių pokyčių. Kartu turėtų būti saugomos darbuotojų teisės ir užtikrinama socialinė apsauga. Skatinimas taikyti lanksčias darbo sąlygas, pavyzdžiui, nuotolinį darbą, gali padėti padidinti užimtumo lygį ir užtikrinti įtraukesnes darbo rinkas. Turėtų būti užtikrinama saugi ir sveika darbo aplinka, o gerovė ir savarankiškumas darbo vietoje turėtų būti skatinami kaip indėlis į darbo vietų kokybę.

Valstybės narės turėtų remti darbuotojus ir darbdavius skaitmeninės transformacijos srityje, be kita ko, skatindamos veiksmingą, atsakingą, įtraukų ir etišką DI priemonių, kuriomis didinamas našumas ir papildoma žmonių darbo jėga, naudojimą. Siekdamos skatinti pasitikėjimu grindžiamą požiūrį į darbo vietos technologijas ir inovacijas, valstybės narės taip pat turėtų stebėti poveikį darbo rinkos veikimui, įskaitant įdarbinimo praktiką, ir naudotis socialiniu dialogu ir kolektyvinėmis derybomis. Turėtų būti užkirstas kelias mažų garantijų darbo sąlygoms, be kita ko, dirbant skaitmeninėse platformose ir pagal netipines darbo sutartis, užtikrinant algoritmų naudojimo sąžiningumą, skaidrumą, nediskriminavimą ir atskaitomybę ir kovojant su piktnaudžiaujamojo pobūdžio sutartimi įformintais susitarimais. Neteisingo atleidimo iš darbo atveju turėtų būti užtikrinta galimybė naudotis veiksmingu ir nešališku ginčų sprendimu ir teise į teisinę gynybą, įskaitant, kai taikytina, teisę į tinkamą kompensaciją.

Valstybės narės turėtų veiksmingai skatinti ir remti galinčių dalyvauti darbo rinkoje asmenų, visų pirma tų, kurie priklauso nepakankamai atstovaujamos grupėms, pavyzdžiui, moterų ir jaunimo, taip pat pažeidžiamoje padėtyje esančių asmenų, pavyzdžiui, žemesnės kvalifikacijos asmenų ir ilgalaikių bedarbių, asmenų su negalia, migrantų kilmės asmenų, romų bendruomenėms priklausančių asmenų ir vyresnio amžiaus darbuotojų, aktyvumą ir įgalėjimą. Valstybės narės turėtų didinti aktyvios darbo rinkos politikos mastą ir veiksmingumą, didindamos galimybes ja naudotis, informavimo veiklą bei aprėptį ir geriau susiedamos ją su socialinėmis paslaugomis, mokymu ir bedarbių pajamų rėmimu. Valstybės narės turėtų stiprinti valstybinių užimtumo tarnybų gebėjimus laiku teikti darbo ieškantiems asmenims pritaikytą pagalbą, be kita ko, pasitelkiant veiklos rezultatais grindžiamą valdymą ir geresnius gebėjimus naudoti duomenis bei skaitmenines technologijas, taip pat kuo geriau pasinaudojant Sąjungos finansavimu. Šioje srityje tam tikrą vaidmenį atlieka ir privačios užimtumo tarnybos.

Valstybės narės pagrįstos trukmės laikotarpį bedarbiams turėtų mokėti tinkamas bedarbio pašalpas, atitinkančias jų įmokas ir nacionalines atitikties reikalavimus taisykles. Bedarbio pašalpos neturėtų skatinti nebeieškoti darbo, o jas papildyti turėtų aktyvi darbo rinkos politika.

Reikėtų didinti ir pakankamai remti judumą mokymosi tikslais, ypač profesinio rengimo ir mokymo srityje, taip pat pameistrių ir mažiau judumo patirties turinčių besimokančių asmenų, ir darbuotojų judumas darbo tikslais, siekiant pagerinti jų įgūdžius ir įsidarbinimo galimybes. Turėtų būti šalinamos darbo jėgos judumo Sąjungoje kliūtys, be kita ko, susijusios su kitų valstybių narių kvalifikacijų autentiškumo tikrinimu ir jų turinio supratimu, kompleksiškomis ir sudėtingomis profesinių kvalifikacijų pripažinimo procedūromis arba sunkumais naudotis socialinės apsaugos teisėmis. Sąžiningos darbo sąlygos visiems tarpvalstybinę veiklą vykdančioms asmenims, įskaitant trečiųjų šalių piliečius, turėtų būti garantuojamos veiksmingai užtikrinant nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų vykdymą, intensyvinant vykdymo užtikrinimo pastangas ir nacionalinių administracijų administracinę bendradarbiavimą, taip pat gerinant informacijos teikimą judiems darbuotojams ir bendrovėms, padedant Europos darbo institucijai.

Valstybės narės taip pat turėtų stengtis sudaryti tinkamas sąlygas naujoms darbo formoms ir metodams, išnaudoti savo darbo vietų kūrimo potencialą ir kartu užtikrinti, kad būtų atsižvelgiama į socialines ir darbuotojų teises. Jos turėtų užtikrinti taikytinų taisyklių vykdymą netipinių sutarčių ir naujų darbo formų, pavyzdžiui, darbo skaitmeninėse darbo platformose, atveju. Šiuo atžvilgiu svarbų vaidmenį gali atlikti socialiniai partneriai, o valstybės narės turėtų jiems padėti užmegzti ryšius su netipinių arba naujų formų darbą dirbančiais asmenimis ir jiems atstovauti. Valstybės narės taip pat turėtų stiprinti vykdymo užtikrinimą pasitelkdamos tinkamus pajėgumus ir specialius mokymus darbo inspekcijoms, susijusius su iššūkiais, kylančiais dėl naujų darbo formų, įskaitant skaitmeninių technologijų ir DI naudojimą, pavyzdžiui, algoritminį valdymą, darbuotojų stebėjimą ir nuotolinį darbą.

Valstybės narės, pasikonsultavusios ir glaudžiai bendradarbiaudamos su socialiniais partneriais, kartu gerbdamos jų savarankiškumą, turėtų užtikrinti palankią aplinką dvišaliam ir trišaliam socialiniam dialogui visais lygmenimis, įskaitant kolektyvines derybas, viešajame ir privačiajame sektoriuose pagal nacionalinę teisę ir (arba) praktiką. Valstybės narės turėtų sistemingai, prasmingai ir laiku įtraukti socialinius partnerius į užimtumo, socialinės ir, kai aktualu, ekonominės bei kitos viešosios politikos formavimą ir įgyvendinimą, be kita ko, teisės aktais nustatyto minimaliojo darbo užmokesčio nustatymo ir atnaujinimo procesą. Valstybės narės turėtų skatinti didesnę kolektyvinių sutarčių aprėptį, be kita ko, stiprindamos socialinių partnerių pajėgumus, sudaryti sąlygas veiksmingoms kolektyvinėms deryboms visais atitinkamais lygmenimis ir skatinti koordinavimą tarp tų lygmenų ir juose visuose. Socialiniai partneriai turėtų būti skatinami derėtis jiems svarbiais klausimais ir sudaryti kolektyvines sutartis, visapusiškai atsižvelgiant į jų autonomiją ir kolektyvinių veiksmų teisę. Remdamosi esama nacionaline praktika valstybės narės, kai aktualu, turėtų atsižvelgti į atitinkamų pilietinės visuomenės organizacijų patirtį sprendžiant užimtumo ir socialinius klausimus.

8 gairė. Lygių galimybių visiems skatinimas, socialinės įtraukties didinimas, skurdo prevencija ir kova su juo

Valstybės narės turėtų modernizuoti savo socialinės apsaugos sistemas, kad užtikrintų adekvačią, efektyvią, veiksmingą ir tvarią socialinę apsaugą visiems visais gyvenimo etapais, atitinkančią senėjančios visuomenės poreikius. Jos turėtų skatinti socialinę įtrauktį ir aukštynkryptį socialinį judumą, remti kartu tarpusavio teisingumą ir teisingą visų amžiaus grupių paramos pusiausvyrą, skatinti dalyvavimą darbo rinkoje, kovoti su skurdu ir socialine atskirtimi ir spręsti nelygybės problemą, be kita ko, rengdamos savo mokesčių ir išmokų sistemas, vertindamos politikos poveikį pajamų pasiskirstymui ir kartu kovodamos su visų formų diskriminacija. Universalius metodus papildžius tiksliniais, gali padidėti socialinės

apsaugos sistemų efektyvumas. Valstybės narės turėtų didinti socialinės apsaugos išmoku skaidrumą ir įsisavinimą, be kita ko, etiška ir saugiai diegdamos skaitmenines priemones ir skirdamos deramą dėmesį skaitmeninei atskirčiai. Ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas pažeidžiamiesiems namų ūkiams, kuriuos labiausiai paveikė žaliąji ir skaitmeninė pertvarka, taip pat nevienodas klimato kaitos poveikis ir pragyvenimo išlaidų, įskaitant būsto ir energijos išlaidas, padidėjimas. Valstybės narės turėtų imtis veiksmų, kad pašalintų darbuotojų ir savarankiškai dirbančių asmenų galimybių naudotis socialine apsauga spragas, nes tai yra neatsiejama darbo vietų kokybės užtikrinimo dalis.

Ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas kovai su skurdu ir socialine atskirtimi, atsižvelgiant į gyvenimo ciklo perspektyvą nuo vaikystės iki senatvės, laikantis Sąjungos ir nacionalinių pagrindinių skurdo mažinimo tikslų iki 2030 m. Valstybės narės raginamos užtikrinti kovos su skurdu politikos sistemas. Siekiant toliau užkirsti kelią skurdui, diskriminacijai ir stigmatizacijai ir šalinti šias problemas, reikėtų spręsti klausimus, susijusius su sunkumais patenkinti pagrindinius poreikius, pavyzdžiui, maisto, energijos, būsto ir kitų pagrindinių prekių, taip pat klausimus, susijusius su galimybių naudotis kokybiškais paslaugomis trūkumu. Kad būtų patenkinti individualūs poreikiai, valstybės narės turėtų plėtoti ir integruoti tris aktyvios įtraukties aspektus: tinkamą pajamų rėmimą, įtraukiant darbuotojus ir galimybes naudotis kokybiškais įgalinančiais paslaugomis. Socialinės apsaugos ir įtraukties sistemomis turėtų būti užtikrinamos tinkamų minimalių pajamų išmokos visiems pakankamai išteklių neturintiems asmenims ir puoselėjama socialinė įtrauktis, remiant ir skatinant žmones dalyvauti darbo rinkoje ir visuomenės gyvenime, be kita ko, tikslingai teikiant socialines paslaugas. Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad visi turėtų galimybę naudotis kokybiškais pagrindinėmis paslaugomis. Galimybė naudotis įperkamos, prieinamos ir kokybiškos paslaugomis, pavyzdžiui, ankstyvuojančiu ugdymu ir priežiūra, popamokine priežiūra, švietimu, mokymu, aprūpinimu būstu, sveikatos priežiūra ir ilgalaikė priežiūra, yra būtina sąlyga siekiant užtikrinti lygias galimybes, be kita ko, mažinant maisto ir materialinį nepriteklių. Siekiant nutraukti nepalankios socialinės padėties ciklą, vaikų skurdo ir socialinės atskirties problemas visų pirma turėtų būti sprendžiamos visapusiškais ir integruotomis priemonėmis, be kita ko, visapusiškai įgyvendinant Europos vaiko garantijų sistemą.

Valstybės narės taip pat turėtų užtikrinti galimybę gauti įperkama ir tvarų būstą, įskaitant socialinį būstą. Siekiant pažangos bus labai svarbu sutelkti privačiąsias ir viešąsias investicijas į įperkama ir socialinį būstą, drauge šalinant kitas tiekimo kliūtis. Be to, valstybės narės turėtų teikti tikslinę paramą būstui ir kitas paramos priemones žmonėms, kuriems jos reikia arba kurie yra pažeidžiamoje padėtyje. Socialinės ekonomikos būsto teikėjai, novatoriško finansavimo modeliai ir tikslinės priemonės, kuriomis siekiama sutelkti laisvą būstą, gali būti tvaraus ir įtraukaus būsto sprendimų pagrindas. Energijos ir transporto nepritekliaus, taip pat atsparumo rizikai sveikatai ir nelaimėms, be kita ko, kylantiems dėl klimato kaitos ir aplinkos būklės blogėjimo, klausimai turėtų būti sprendžiami tikslinėmis paramos priemonėmis, skirtomis mažas pajamas gaunantiems namų ūkiams ir nepalankioje padėtyje esančioms grupėms. Valstybės narės, kai tinkama, turėtų veiksmingai naudotis Sąjungos finansavimu, kad investuotų į įperkama ir socialinį būstą, studentų būstą, būsto renovaciją ir susijusias paslaugas. Turėtų būti atsižvelgiama į konkrečius asmenų su negalia poreikius, įskaitant prieinamumą. Benamystės ir atskirties dėl būsto problemos turėtų būti konkrečiai sprendžiamos didinant įperkamo ir socialinio būsto pasiūlą, taikant prevencines priemones ir skatinant įtraukimą, į asmenį ir aprūpinimą būstu orientuotą ir integruotą požiūrį, užtikrinant, kad parama atitiktų realius poreikius.

Atsižvelgdamos į ilgėjančią vidutinę gyvenimo trukmę ir kitus demografinius pokyčius, valstybės narės turėtų užtikrinti darbuotojų ir savarankiškai dirbančių asmenų pensijų sistemų adekvatumą ir tvarumą. Pensijų sistemomis turėtų būti užtikrinamos lygios moterų ir vyrų galimybės įgyti teises į pensiją, be kita ko, suteikiant pensijų kreditus už su priežiūra susijusias karjeros pertraukas ir skatinant moteris ir vyrus investuoti į plačias ir įtraukias papildomas sistemas. Pensijų reformos turėtų būti remiamos vykdant politiką, kuria siekiama sumažinti vyrų ir moterų pensijų skirtumą, ir įgyvendinant priemones, kuriomis ilginamas darbingas amžius, pavyzdžiui, sudarant palankesnes aktyvaus senėjimo ir vyresnio amžiaus suaugusiųjų dalyvavimo darbo rinkoje sąlygas, kad būtų padidintas faktinis pensinis amžius. Valstybės narės turėtų skatinti teisių į pensiją skaidrumą, be kita ko, pasitelkdamos pensijų stebėjimo paslaugas.

Valstybės narės turėtų užtikrinti galimybę laiku gauti įperkamas profilaktines ir gydomąsias sveikatos priežiūros paslaugas, kartu užtikrindamos tvarumą ilguoju laikotarpiu. Atsižvelgiant į didėjančią ilgalaikės priežiūros paklausą, taip pat susijusią su demografiniais pokyčiais, paslaugų adekvatumo ir prieinamumo spragos, darbo jėgos trūkumas ir prastos darbo sąlygos turėtų būti šalinami visapusiškais ir integruotomis priemonėmis. Be to, valstybės narės turėtų siekti kurti į asmenį orientuotus priežiūros modelius, užtikrinti sklandų perėjimą nuo vieno pacientų priežiūros plano prie kito (pvz., nuo priežiūros ligoninėje prie priežiūros namuose ir (arba) stacionarinės globos) ir integruotai tenkinti sveikatos ir ilgalaikės priežiūros poreikius.